

**Ludwika Press, Kazimierz
Majewski, Waldemar
Szubert, Tadeusz
Sarnowski, Zbigniew Tabasz, R.
Massalski**

Novae (Bułgaria)

Informator Archeologiczny : badania 9, 319-320

1975

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

NIMRUD /Irak/

Polska Stacja Archeologii
Śródziemnomorskiej Uniwer-
sytetu Warszawskiego
w Kairze

Badania prowadził dr Janusz Meuszyński. Finansowała Polska Stacja Archeologii Śródziemnomorskiej UW w Kairze. Drugi sezon badań. Centralna część cytadeli Salmanasara III IX w.p.n.e.

Odkryto jedną z bram pałacu Salmanasara III /858-824 p.n.e./.
Bramę flankowały dwa skrzydlate byki wysokości około 4 m, nie zachowały się głowy. Byki były pokryte inskrypcjami, w których Salmanasar III opisuje swoje wyprawy wojenne. Obok bramy odnaleziono przewrócone, dekorowane ortostaty. Na południowy-zachód od bramy odkryto "magazyn" reliefów /niektóre są niedokończona/ z okresu Tiglatplesa III /745-727 p.n.e./. Odkryto 78 reliefów, z tego około 50% dobrze zachowanych. Przeważa w nich tematyka wojenna. W pobliżu znaleziono też porzuconą, kamienną tabliczkę fundacyjną ze standardową inskrypcją Aurnasirpala II /884-858/. Na północ od pałacu Salmanasara III odsłonięto kilka pomieszczeń gospodarczych należących do pałacu Aurnasirpala II /identyfikacji dokonano w oparciu o napisy na ceglach posadzki/. W jednym z pomieszczeń natrafiono na skład kilkuset naczyń. Ceramika ta reprezentuje różnorodne typy naczyń.

NOVAE /Bułgaria/

Ekspedycja Archeologiczna
Uniwersytetu Warszawskiego

Badania prowadziła doc.dr Ludwika Press /autorka sprawozdania/ w zastępstwie prof.dr Kazimierza Majewskiego. Stałymi uczestnikami ekspedycji w Novae są: dr Waldemar Szubert /odcinek IV wschód/, dr Tadeusz Sarnowski /odcinek XI wschód/ i mgr Zbigniew Tabasz /odcinek XI zachód/. Architektem ekspedycji był doc.dr R.Massalski. Szesnasty sezon badań /wliczając kampanie ekspedycji Uniwersytetu Poznańskiego pod kierownictwem prof.dr S.Parnickiego/. Rzymskie miast naddunajskie od pierwszych wieków n.e. do okresu późnorzymskiego.

Prace archeologiczne skoncentrowano na terenie tzw.budowli z portykami na odcinku IV, w północno-zachodniej części miasta oraz na odcin-

ku XI, w centralnej części miasta, gdzie w 1971 roku podjęto prace wykopaliskowe.

Na odcinku IV przeprowadzono badania nad kolejnymi fazami osadnictwa w północno-zachodniej części miasta /sondaż do calca w zachodnim wnętrzu G/ przed powstaniem późnorzymskiej budowli z portykami. Wytyczono zarysy pięciu należących do niej wnętrz, które były usytuowane na wschód od portyku wschodniego. Pogłębiono teren przy południowo-wschodnim narożniku łaźni i na północ od jednego z wnętrz kąpielowych /C/ przy przelocie z łękiem celem wyjaśnienia pewnych problemów konstrukcji i funkcji. Kontynuowano studia nad rozwarstwieniem chronologicznym odsłoniętych murów, sięgając w wnętrzu O /południowo-wschodnia część budowli/ do warstw najgłębszych.

Kontynuując odsłanianie monumentalnej budowli na odcinku XI stwierdzono, że jej południową część zajmuje szereg wnętrz na wschód /Bw-Ew/ i na zachód /Bz-Dz/ od środkowego wnętrza A. Wnętrze to jest dłuższe od wnętrz bocznych i prawdopodobnie usytuowane na wyższym poziomie sądząc z pozostałości posadzki wapienno-piaskowej na głębokości 2 m. Obserwacje stratygraficzne i analiza konstrukcji murów, otworów wejściowych, posadzek i innych elementów prowadzą do wniosku, że monumentalna budowla należy do najstarszej rzymskiej zabudowy w tym miejscu, mogła więc powstać z końcem I w.n.e.

Wśród znalezisk stamtąd należy wymienić około 60 odłamków cegieł i dachówek z odciskami stempla LEG I ITAL oraz kilka odłamków kamiennej płyty z grecką inskrypcją.

Uczestniczyliśmy ponadto w pracach ratowniczych podczas robót ziemnych zmierzających do przeprowadzenia rur wodociągowych przez teren naszych badań.

Zabytki wypożyczone przez ekspedycję UW na okres dwóch lat, powrócą w 1977 roku do magazynów Novae, gdzie przewidziana jest budowa Muzeum Archeologicznego dla znalezisk z tego terenu.

PALMYRA /Syria/

Polska Stacja Archeologii Śródziemnomorskiej Uniwersytetu Warszawskiego w Kairze

Badania prowadził dr hab. Michał Gawlikowski. Finansowała Polska Stacja Archeologii Śródziemnomorskiej UW w Kairze. Siedemnasty sezon badań. Starożytna dzielnica miejska I w.p.n.e. - VI w.n.e.

Kontynuując badania na terenie okręgu kultowego odsłonięto świątynię bogini Allat. Identyfikację umożliwiły odnalezione inskrypcje, które pozwalają również datować tę świątynię na połowę II w.n.e. Budowla ma wymia-